

از : مهراب امیری

توضیحی

درباره

آرامگاه

سید جمال الدین واعظ اصفهانی

شوشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

در شماره مهرماه گرامی مجله وحید ، شرحی در باره تعمیر آرامگاه شادروان سید جمال الدین واعظ به قلم استاد سید محمد علی جمال زاده فرزند دانشمند آن مرحوم و نویسنده نامدار و توانای معاصر چاپ شده بود. این موضوع مطلبی را به یاد نگارنده این سطور آورده است که عیناً به شرح زیر نقل می‌گردد :

در زمستان سال ۱۳۴۵ شمسی که جهت انجام وظایف اداری در یکی از مهمانسراهای شرکت ملی نفت در مسجد سلیمان اقامت داشتم تصادفاً با یکی از افسران شهربانی مرکز که او نیز برای انجام مأموریتی به مسجد سلیمان آمده بود و در همان مهمانسرا اقامت داشت آشنا شدم ، در خلال توقف کوتاهشان در

مسجد سلیمان بعثت اینکه اونیز اهل مطالعه و کتاب بود با هم انس و الفتی گرفتیم و هنگامی که مأموریتش پایان یافت من بعنوان یادبود يك جلد کتاب «بازیگر انقلاب شرق» شرح حال سید جمال الدین افغانی تألیف خود را به ایشان هدیه نمودم، یکی دو ماه بعد از مراجعت وی به تهران نامه‌ای از او دریافت داشتم که دو قطعه عکس از مزار سید جمال الدین واعظ را که ظاهراً در طی یکی از مأموریت‌هایش در بروجرد تهیه دیده بود در جوف همان پاکت برای من فرستادند و توضیح دادند که چون شما در مورد بازیگران و رهبران صدر مشروطه مشغول تحقیق و پژوهش هستید فکر کردم که ممکن است این عکس در آینده به درد کار شما بخورد. (کلیشه یکی از آن عکسها را در همین صفحه ملاحظه می‌فرمائید).

همانطوری که از نوشته‌های روی سنگه مستفاد می‌شود در سال ۱۳۱۷ شمسی هنگامی که آرامگاه سید مورد تعمیر قرار گرفت این سنگه بر روی مزار او نصب گردیده و مطالبی که بر روی سنگه نقر شده به قرار زیر است:

هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد به عشق،

به هنگام جنبش آزادی ایران تنی چند از جوانان مردان ایران برای بیداری مردم جان پر کف نهاده و فداکاری کردند، یکی از آن رادمردان حق جو و حق گو سید جمال الدین خطیب مشهور و صنفانی است که حق را گفت و در بروجرد به سال هزار و سیصد و بیست و شش هجری قمری در ماه شوال المکرم شربت شهادت نوشید و چون آثار قبر او رو به نهادم گذاشته بود به سال هزار و سیصد و هفده خورشیدی به شیوه نوینی تعمیر گردید.

کتیبه - امرداد ماه ۱۳۱۸.

در پایان این مقال برای آگاهی بیشتر از پایان کار سید و گرفتاری وی در همدان و ماجرای قتل او در بروجرد، لازم دانستم مختصری از شرح و اسپین روزهای زندگی این شهید داه وطن را به اطلاع خوانندگان گرام مجله وحید برسانم.

بعد از بمباران مجلس و گرفتاری هدهای از آزادیخواهان، سید شبانه از

پارك امين الدوله به منزل يكي از رفقايش درس چشمه نقل مكان كرد و مدت چند هفته در حال احتفا به سر برد و سپس بر آن شد كه از تهران به همدان و از آنجا به نجف مسافرت نمايد .

هنگامي كه سيد شبانه بالباس ميديل بادليجان به همدان مسافرت مي كرد يكي از نوكرهاي محسن خان مظفر الملك حاكم همدان كه تصادفاً با او همسفر بود سيد را شناخت و جريان را به اطلاع حاكم همدان رسانيد .

مظفر الملك هنگامي كه از ورود سيد به همدان آگاهي يافت او را نزد خود دعوت نمود . سيد كه با او آشنائي قديمي داشت ويكبار نيز او را از قهر و سختي ظل المملطان تجارت داده بود به اميد اينكه شايد او بتواند وسائل خروج وي را از ميرز قراهم نمايد به ملاقات او شتافت ، با اينكه مظفر الملك در خفا پذيرائي شاياني از سيد به عمل آورد ولي در عين حال ورود او را به اطلاع امير افخم حاكم بروجرد و لرستان كه (يكي از منسوبان شاه بود) رسانيد .

امير افخم مراتب را تلگرافي به تهران اطلاع داد و از تهران تلگرافي به مظفر الملك دستور داده شد تا سيد را به بروجرد روانه نمايد ، از سوي ديگر فرمان قتل را محرمانه به اطلاع امير افخم رسانيدند .

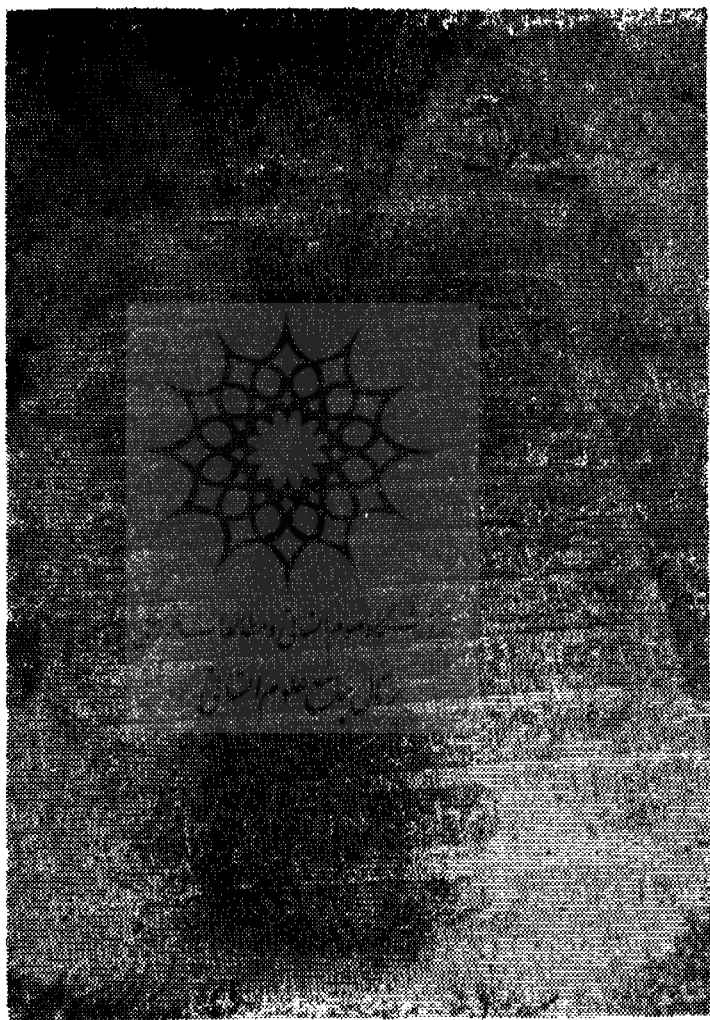
سيد پس از آنكه مدتي در يكي از اطاقهاي باغ شروين زير نظر نوكرهاي حسام الملك فرزند امير افخم بسر برد تحت الحفظ وي را با طرز موهني به بروجرد كسيل داشتند . پس از چندي كه در زندان به سر برد به دست دژخيمان امير افخم خفه گرديد (۲۵ شوال ۱۳۲۶ ق) .

هنگامي كه سيد در زندان بروجرد بود شخصي به نام رمضانلي كه منجذوب بيانات و گفتار شيواي سيد شده بود نهايت مهرباني و مساعدت را در حق او ممنول مي داشت و بنا به قول مؤلف دانشمند رهبران مشروطه ، سيد در روزهاي واپسين عمر نامه اي از زندان بروجرد به فرزند ارشدش سيد محمد علي جمالزاده نوشت و بحق خود را يكي از جانبازان شهداي وطن ناميد و انگشتر و مهر خود را نيز توسط رمضانلي براي او فرستاد و توصيه كرد كه نهايت محبت و همراهي را در حق رمضانلي بنمايد .

اين نكته نيز گفتني است كه ، مظفر الملك حاكم همدان كه در سلك دراويش بوده و قبلاً در خدمت صفى درويش شده بود بخاطر عمل ناجوانمردانه اي كه با سيد كرد از طرف ظهير الدوله از انجمن اخوت طرد گرديد .

آرامگاه سيد در محوطه باغ شهرداري بروجرد قرار دارد و در سال

۱۳۰۴ شمسی به کوشش همایون سیاح پیشکار وقت دارائی بروجرد به وضع آبرومندی بنا شده است و در سال ۱۳۱۷ شمسی برای بار دوم تعمیر شده و سنگ تازه‌ای همانطوری که ملاحظه می‌شود بر روی مزار او نصب گردیده است. از قرار معلوم در سال ۱۳۵۰ برای بار سوم نیز آرامگاه سید از طرف « انجمن آثار ملی » مورد تعمیر قرار گرفته و یک قطعه سنگ بزرگ یکپارچه به جای سنگ پیشین بر روی مزار سید نصب شده است .

سنگ مزار سید جمال الدین که در سال ۱۳۱۷ ساخته شده است